

Dato:
Kontor:
Sagsbehandler:
E-post:

2. oktober 2002
Dokumentationskontoret
Jens Weise Olesen
jwo@udlst.dk

6/S.03

Rwanda : tilbagetrækning af rwandiske tropper fra DRC

Nærværende notat skal ses i forlængelse af Dokumentationskontorets notat af 4. september 2002, *Rwanda: militærtjeneste, unddragelse, desertering, tjeneste i DRC og brug af børnesoldater*. Heraf fremgår, at tilbagetrækningen af de rwandiske tropper, Rwandan Patriotic Army (RPA), fra DRC muligvis ikke vil finde sted lige med det samme (s. 4). Imidlertid fremkom der oplysninger i midten af september 2002 om, at Rwanda er i færd med at trække dets tropper ud af DRC.

Fredsftalen af 30. juli 2002

Ifølge fredsftalen af 30. juli 2002 mellem Rwanda og DRC kaldet *Pretoria Memorandum of Understanding* skal DRC opspore og afvæbne rwandiske oprørere, herunder Interhamwe og ex-FAR styrker, på dets territorium. Til gengæld skal Rwanda trække sine tropper ud af DRC. Dette skal finde sted under overvågning af og i samarbejde med bl.a. FN organisationen MONUC.¹ Rwanda har indvilliget i, at dets tropper skal være ude af DRC i løbet af 45 dage.²

I slutningen af august 2002 havde FN udstationeret 4.302 MONUC-medlemmer, inklusive militære observatører og soldater til deres beskyttelse, i DRC, men FN's generalsekretær har anbefalet, at der sker en øgning i antallet af MONUC-medlemmer til 8.700.³

¹ IRIN, *DRC-Rwanda: Text of the Pretoria Memorandum of Understanding*, 31 July 2002.

² IRIN, *Rwanda: At least 24 soldiers die as troops withdraw from DRC*, 1 October 2002.

³ IRIN, *Zambia: Concern over DRC instability*, 1 October 2002.

Rwandisk tilstedeværelse i DRC

Der hersker en vis usikkerhed med hensyn til antallet af rwandiske soldater og rwandiske oprørssoldater i DRC. Observatører vurderede i midten af september 2002, at der opholder sig mellem 30.000 og 40.000 rwandiske soldater i DRC.⁴ Imidlertid oplyste MONUC i begyndelsen af oktober 2002, at havde været udstationeret omkring 23.400 rwandiske soldater i DRC.⁵

FN vurderede i midten af september 2002, at der var mellem 10.000 og 20.000 rwandiske Interahamwe og ex-FAR oprørere i DRC.⁶ Den 20. september 2002 vurderede FN imidlertid, at der befandt sig ca. 12.000 Interharamwe og ex-FAR oprørere i DRC.⁷

Uganda, Zimbabwe, Namibia og Angola har i lighed med Rwanda tropper i DRC. Zimbabwe, Namibia og Angola har støttet DRC militært siden begyndelsen af konflikten i 1998.⁸ Uganda og Zimbabwe har allerede indledt tilbagetrækningen af sine tropper og Namibia har meddelt, at det også vil trække samtlige namibiske tropper ud af DRC. Angola meddelte, at det alene vil beholde et mindre antal tropper i DRC.⁹ I begyndelsen af oktober 2002 oplyste MONUC, at Zimbabwe, med ca. 12.000 soldater, havde haft det næststørste kontingent soldater i DRC. Herefter kom Angola med ca. 8.000 soldater.¹⁰

⁴ IRIN, *DRC-Rwanda: Kigali issues withdrawal orders for Thursday*, 17 September 2002.

⁵ IRIN, *DRC: 15,312 foreign forces withdrawn so far, says UN*, 2 October 2002.

⁶ IRIN, *DRC-Rwanda: Kigali issues withdrawal orders for Thursday*, 17 September 2002.

⁷ IRIN, *DRC-Rwanda: Pretoria signatories discuss ex-FAR and Interahamwe returns*, 20 September 2002.

⁸ IRIN, *Zambia: Concern over DRC instability*, 1 October 2002.

⁹ IRIN, *Rwanda: Kigali to begin DRC pullout "in one week"*, 16 September 2002.

¹⁰ IRIN, *DRC: 15,312 foreign forces withdrawn so far, says UN*, 2 October 2002.

Tilbagetrækningen af de rwandiske styrker Rwandan Patriotic Army (RPA)

Den 16. september meddelte Rwandas præsident Kagame FNs Sikkerhedsråd, at tilbagetrækningen af de rwandiske tropper i DRC ville blive indledt i løbet af en uge.¹¹

Allerede dagen efter gav Rwanda ordre til, at dets tropper i DRC straks skulle indlede tilbagetrækningen fra DRC. Rwandas udenrigsministerium oplyste, at tilbagetrækningen ville blive indledt i byerne Kalima og Kindu. Sidstnævnte er hovedstad i Maniema provinsen, 400 km. vest for grænsen til Rwanda. Her har Rwanda udstationeret ca. 1.800 soldater.¹²

FNs generalsekretærs Special Envoy for the DRC Peace Process, Moustapha Niasse, betegnede Rwandas skridt som "an excellent piece of news and a sign of goodwill". Generalsekretær Azarias Ruberwa, Rassemblement Congolais pour la Democratie (RCD-Goma) erklærede, at RCD-Goma vil overtage og kontrollere ethvert område i DRC, som rømmes af Rwandas tropper. RCD-Goma er en Rwanda-støttet oprørsbevægelse i DRC. Generalsekretæren for RCD-Goma appellerede til Zimbabwe og Angola, som støtter præsident Kabila, om, at de også trækker deres tilbageværende tropper ud af DRC og tilføjede, at RCD-Goma vil blive en politisk bevægelse, når en endelig aftale om magtdelingen i DRC er på plads og DRCs hær er blevet forenet. Samtidig erklærede DRCs udenrigsminister, at han stolede på, at samtlige udenlandske tropper vil være ude af DRC ved årets slutning.¹³

¹¹ IRIN, *Rwanda: Kigali to begin DRC pullout "in one week"*, 16 September 2002.

¹² IRIN, *DRC-Rwanda: Kigali issues withdrawal orders for Thursday*, 17 September 2002.

¹³ IRIN, *DRC-Rwanda: Kigali issues withdrawal orders for Thursday*, 17 September 2002.

Den 19. september beordrede Rwanda tilbagetrækning af yderligere tropper fra byerne Kabalo, Kalemie, Kongolo og Nyunzu i den nordlige del af Katanga (Shaba) provinsen.¹⁴

Rwanda meddelte den 27. september at tilbagetrækningen af dets tropper i North Kivu provinsen var blevet indledt. Hærchefen for RPA erklærede tillige, at tilbagetrækningen af de rwandiske tropper i South Kivu vil blive indledt den 1. oktober. Hærchefen vurderede, at tilbagetrækningen af alle rwandiske tropper fra DRC vil være tilendebragt i begyndelsen af oktober 2002.¹⁵ IRIN rapporterede den 1. oktober, at Rwanda fortsætter dets tilbagetrækning af tropper fra DRC.¹⁶

MONUC oplyste i begyndelsen af oktober 2002, at tilbagetrækningen af de udenlandske tropper i DRC nu var nær afslutningen. Imidlertid rapporterede den congolesisk NGO Association Africaine de Defense des Droits de l'Homme (ASADHO), at den havde oplysninger om, at rwandiske tropper var blevet genindsat i South Kivu provinsen. ASADHO citerede vidner der den 16. og 17. september havde set omkring 250 bevæbnede rwandiske soldater gå ind i DRC via Bukavu. Soldaterne var angiveligt på vej ind mod Walungu og Kalehe i South Kivu.¹⁷

MONUC har ikke kunnet bekræfte disse oplysninger. Derimod udtrykte MONUC stor tilfredshed ved den fremadskridende tilbagetrækning af de udenlandske tropper og forklarede, at "our observers are everywhere and have verified the withdrawal". MONUCs chef erklærede i denne forbindelse, at han havde fuld tillid til alle parter i tilbagetrækningsprocessen og tilføjede, at "Now, it is not the time to make accusations against any party, as the process is progressing and the parties are respecting and honouring their commitments". MONUCs chef understregede,

¹⁴ IRIN, *DRC-Rwanda, Rwanda orders withdrawal of troops from northern Katanga Province*, 19 September 2002.

¹⁵ IRIN, *DRC-Rwanda: Rwanda begins withdrawal from North Kivu*, 27 September 2002.

¹⁶ IRIN, *Rwanda: At least 24 soldiers die as troops withdraw from DRC*, 1 October 2002.

¹⁷ IRIN, *DRC: 15,312 foreign forces withdrawn so far, says UN*, 2 October 2002.

at den rwandiske tilbagetrækning kunne være afsluttet allerede næste uge [dvs. i uge 41, 2002], hvilket er tidligere end den aftalte tidsfrist. Rwanda (og Zimbabwe) har selv oplyst, at de er nær afslutningen af deres tilbagetrækning.¹⁸

Dette bekræftes af avisen International Herald Tribune, der under henvisning til Reuters den 2. oktober rapporterede, at tusinder af rwandiske tropper passerede grænsebyen Bukavu tirsdag den 1. oktober på deres vej til Rwanda, "in the biggest and final phase of a Rwandan withdrawal from the DRC...The Rwandan Army chief of staff said nine battalions or an estimated six thousand troops would arrive in Bukavu on Tuesday and another six bataljons were expected to arrive for transport on Wednesday as part of the final withdrawal agreed to in a peace deal to end a four-year war".¹⁹

Chefen for MONUC oplyste den 2. oktober 2002, at i alt 10.233 rwandiske soldater var trukket ud af DRC. 2.287 ugandiske, 2.092 zimbabwiske og 700 burundiske soldater var ligeledes trukket ud af DRC.²⁰

Problemer i forbindelse med tilbagetrækningen

Der er fremkommet enkelte rapporter om angreb på civile og kampe mellem Rwandiske tropper og oprørsstyrker under den rwandiske tilbagetrækning fra DRC. Således benyttede en congolesisk oprørsgruppe, som angiveligt hævdede at være Mayi Mayi, lejligheden til at gennemføre angreb på byerne Nyoka, Kimanga, Kampala og Lukungu, som alle ligger i nærheden af Kalima i Maniema provinsen. Seks børn blev brændt levende, ni beboere blev bortført, et antal huse blev ødelagt og ca. 4.500 mennesker flygtede fra området. Mayi Mayi har traditionelt kæmpet mod de rwandiske tropper og dets allierede oprørsgrupper i DRC.²¹

¹⁸ IRIN, *DRC: 15,312 foreign forces withdrawn so far, says UN*, 2 October 2002.

¹⁹ International Herald Tribune, *Rwanda ends pullback from Congo*, 2 October 2002.

²⁰ IRIN, *DRC: 15,312 foreign forces withdrawn so far, says UN*, 2 October 2002.

²¹ IRIN, *DRC-Rwanda, Rwanda orders withdrawal of troops from northern Katanga Province*, 19 September 2002.

IRIN rapporterede den 1. oktober, at Interahamwe militser havde angrebet rwandiske tropper nær byen Uvira i den sydlige Kivu provins og dræbt fire soldater. Dette var de første tab de rwandiske tropper led under tilbagetrækningen fra DRC. 20 andre rwandiske soldater var tidligere blevet dræbt under tilbagetrækningen, da en af deres mortargranater eksploderede ved en uheld.²²

Repatriering af rwandiske oprørere i DRC

Spørgsmålet om repatrieringen af de omkring 12.000 rwandiske oprørere i DRC, herunder Interahamwe og ex-FAR oprørere, blev diskuteret på et møde mellem repræsentanter for DRC, Rwanda, Sydafrika og FN den 20. september. På dette tidspunkt befandt der sig ca. 1.900 afvæbnede hutu-oprørere i Kamina-lejren i Katanga (Shaba) provinsen. De venter på at blive repatrieret til Rwanda. Ca. 80 af disse havde indvilliget i at deltage i en forberedende mission til Kigali med henblik på at undersøge, hvorvidt det vil være sikkert for dem at returnere til Rwanda. En repræsentant for MONUC erklærede, at "the return of other Hutu combatants based in Kamina will depend on the results of the mission of these 81 Hutus".²³ Missionen ankom til Kigali den 2. oktober, hvor en af deltagerne erklærede, at "we will see if the conditions are sufficient for our security and reintegration in Rwanda, then we will decide on a definitive return".²⁴

De ca. 80 deltagere i missionen til Kigali vil opholde sig en uge i Rwanda, hvorefter de vil returnere til en militærbase i DRC, hvor de vil rapportere til andre 1.711 tidligere soldater i oprørsbevægelsen Forces démocratique pour la libération du Rwanda (FDLR). En rådgiver for Sydafrikas præsident havde udtalt til delegationen før afrejsen til Kigali, at "you hold the key to the repatriation process". Imidlertid havde en af deltagerne trukket sig lige før afrejsen og en FDLR-leder måtte gribe ind for, at forsikre de øvrige deltagere om missionens formål. Andre delta-

²² IRIN, *Rwanda: At least 24 soldiers die as troops withdraw from DRC*, 1 October 2002.

²³ IRIN, *DRC-Rwanda: Pretoria signatories discuss ex-FAR and Interahamwe returns*, 20 September 2002.

²⁴ IRIN, *DRC-Rwanda: Rwandan ex-combatant mission arrives in Kigali*, 2 October 2002.

gere i missionen havde udtrykt bekymring over den behandling de eventuelt måtte møde ved ankomsten til Kigali. En repræsentant for MONUC udtalte i den forbindelse, at MONUC "will monitor the returnees for several months to make sure that their rights and liberties are assured and that nothing bad happens to them in their contry".²⁵

Spørgsmålet om eventuel straf for de tidligere oprørere, der repatrieres til Rwanda, er lidt uklart. De rwandiske myndigheder har dog erklæret, at det vil være op til domstolene at vurdere, hvorvidt der er medlemmer af de tidligere oprørsstyrker, der har være involveret i 1994-massakren.²⁶

²⁵ IRIN, *DRC-Rwanda: Rwandan ex-combatant mission arrives in Kigali*, 2 October 2002.

²⁶ IRIN, *DRC-Rwanda: Rwandan ex-combatant mission arrives in Kigali*, 2 October 2002.

